

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Andra Kammaren.

N:o 7.

Fredagen den 12 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 5 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs herr *J. Bratts* m. fl. motion, n:o 170, angående antagande af grunder för ny härordning m. m.

Remiss af motion.

Ordet begärdes af

Herr Hedin, som yttrade: Herr talman! Jag skall be att få yttra mig litet utförligare, än jag vid remiss af föregående likartade motioner ansett nödigt.

Motionärerne eller motionären — jag vet icke, herr talman, hvilketdera uttrycket in casu är det riktigare — föreslå i den föredragna motionen, att Riksdagen måtte godkänna *grunder* för en ny härordning, *grunder* för en öfvergång från nuvarande härordning till en ny. Hvad vill det nu säga, att vi skola godkänna grunderna för en ny härordning och för öfvergång från den nuvarande till en ny härordning? Hvad betyder det i allmänhet, då man säger, att Riksdagen beslutar *grunder* för en ny lagstiftning i något ämne eller en ny organisation af en samhällsinrättning?

Svaret på denna fråga är mycket enkelt, när man under namn af grunder beslutar någonting, som lika väl skulle kunna kallas lag, förordning, författning eller något dylikt, när man under namn af grunder beslutar ett fullständigt system af precisa regler rörande ett ämne, såsom t. ex. när Kongl. Maj:t år 1883 under benämningen »grunder», som lika väl, säger jag, kunde utbytas mot benämningen lag, förordning eller dylikt, föreslog Riksdagen en författning angående härens aflöning, beklädnad och underhåll, en författning, som, i fall icke hela arméfrågan då hade fallit, skulle hafva kommit att få samma betydelse och giltighet som t. ex. en fullständig lönereglering för ett embetsverk, en corps eller stat. I sådana fall vet man mycket väl hvad som menas med grunder. De kunna lika väl kallas för lag, förordning, författning eller något sådant. — Är det nu, frågar jag

Remiss af
motion.
(Forts.)

mig, något sådant, som menas med herr Bratts m. fl. motion n:o 170 om antagande af grunder för en ny härordning och för öfvergång från den nuvarande till den nya härordningen? Man skulle kunna vara benägen att sluta dertill af ett uttryck, som förekommer i motionen, när nemligen motionären eller motionärerne säga, att de föreslå Riksdagen, att den må *för sin del* antaga de ifrågakvarande grunderna, ty med användandet af detta uttryck synas de hafva syftat på något definitivt, någonting som, sedan det blifvit af Riksdagen för dess del antaget, endast skulle kunna blifva antingen af Kongl. Maj:t sanktioneradt eller förkastadt. Användandet af detta uttryck, »att Riksdagen må *för sin del* besluta att antaga de och de grunderna», utesluter den förmodan, som annars skulle kunna ligga nära till hands, när man föreslår Riksdagen att antaga grunder, nemligen att man härmed menar, att Riksdagen skulle gå in till Kongl. Maj:t med dessa grunder, presentera dem för Kongl. Maj:t i en skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t på basis af dessa grunder ville utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag i ämnet. Denna tolkning synes vara utesluten genom användandet af det uttrycket, att Riksdagen må *för sin del* besluta, men det antagandet, att motionärerne verkligen skulle mena något sådant, att således dessa grunder skulle vara en af Riksdagen för dess del antagen lag, som blefve lag derigenom, att Kongl. Maj:t gäfve den sanktion, uteslutes åter, när man börjar betrakta, huru dessa grunder se ut. Jag ber att få fästa herr talmannens uppmärksamhet på t. ex. första paragrafen eller artikeln — jag vet icke hvilketdera uttrycket, jag skall begagna — uti de allmänna grunderna för öfvergången från nuvarande till nya härordningen, deri jag läser:

»Öfvergångstiden bestämmes till 10 år och indelas i två perioder, den första om 6 år, den andra om 4 år.

Första perioden afser dels att afhjelpa de svåraste bristerna i nuvarande organisation af härens stam, dels att genom efter hand skeende ökning af beväringsofningarna höja de mobiliserade afdelningarnas fältduglighet, medan samtidigt genom utbildande af ett ökad antal volontärer den ersättning af fast anställdt manskap beredes, som kan varda behöflig med anledning af den påbörjade och oafbrutet fortgående minskningen af det nuvarande stammanskapets styrka.

Andra perioden afser att afhjelpa återstående brister uti härordningen, hvarvid den växande afgången af stammanskap ersättes genom än större utsträckning af beväringsofningarna.»

Såsom herr talmannen behagade finna, är detta icke lagtext, utan en beskrifning, icke en lagartikel, utan en tidningsartikel. Innehållet är, om man fullföljer granskningen af detta generalsförslag, ett omtalande af de välvilliga afsigter, som författarne hyst, en *anvisning* om, huru man till äfventyrs lämpligen skulle kunna gå till väga. Det är alldeles påtagligt, att detta icke är några grunder, liktydiga med de af Kongl. Maj:t år 1883 framlagda grunder för härens aflöning, beklädnad och underhåll, utan blott ett resonnement eller en liten — treflighet, som väl ingen människa skulle kunna anse vara liktydigt med en lag. Jag måste således förkasta det antagandet,

att med dessa grunder skulle förstås detsamma som en författning, hvilken af Riksdagen framlägges till Kongl. Maj:t:s sanktion. Jag måste förkasta detta på de af mig anförda grunder — grunder! ett olyckligt ord, herr talman — ehuru för detta antagande talar användningen af det uttryck, jag nyss citerat, nemligen »att Riksdagen skulle för sin del antaga» etc.

Det blir sålunda nödvändigt, herr talman, att söka en annan förklaring på hvad motionärerne menat; jag skall göra ett försök, men jag talar om på förhand, att det lyckas icke.

Man kan tala om »grunder», när Riksdagen beslutar att till Kongl. Maj:t ingå med en skrivelse, hvari Riksdagen anhåller, att Kongl. Maj:t i enlighet med af Riksdagen angifna hufvudprinciper eller grunder måtte låta utarbета och till Riksdagens pröfning framlägga ett lagförslag, t. ex. om äkta makars inbördes egendomsförhållanden. Riksdagens skrivelse härom år 1884 var en skrivelse med angifvande af grunder, på basis af hvilka Riksdagen anhöll, att Kongl. Maj:t måtte efter frågans närmare utredning låta utarbета ett förslag och framlägga detsamma för Riksdagen. — Det är mycket lättfattligt!

Likaså händer det, att Riksdagen ingår till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till ombildning t. ex. af ett embetsverk, hvarvid Riksdagen också angifver grunderna härför, ändamålet dermed och i hufvudsak sättet, på hvilket detta ändamål skall vinnas, t. ex. genom att inom embetsverket gruppera sammanhängande ämnen, derifrån afsöndra sådana göromål, som icke lämpligen höra dit, indraga onödiga tjänster, för enkla arbetssättet o. s. v. I sådana fall har Riksdagen äfven angifvit de grunder, på basis af hvilka den anhållit, att Kongl. Maj:t måtte vidare arbета.

I dessa båda slag af fall brukar det gå så till, att Kongl. Maj:t låter företaga en mer eller mindre fullständig och djupgående utredning af ärendet, och eventuellt sedermera i sin tid framlägger för Riksdagen ett förslag, som Riksdagen då kan antaga oförändradt eller med större eller mindre förändringar eller ock helt och hållet förkasta, hafvande sin fullkomliga handlingsfrihet. Detta är, så att säga, begreppet no 2 af »grunder».

Är det då någonting sådant, som motionärerne menat, då de här begärt, att Riksdagen skall antaga grunder för ny härordning och grunder för öfvergång till denna nya härordning? Jag har verkligen något svårt att tänka mig, att motionärerne här skulle begagnat ordet »grunder» i den meningen. Ty hvad skulle då resultatet blifva, derest Riksdagen ginge motionärernes önskan till mötes? Det skulle blifva, att, på samma gång Riksdagen definitivt antagit ett förslag till lag om värnpligt, definitivt antagit ett förslag till lag om afskrifning af grundskatterna, definitivt antagit ett förslag till lag om ändring i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären — definitivt, nemligen för sin del — Riksdagen deremot beträffande härordningen och öfvergången till den nya härordningen blott antagit vissa »grunder», som tills vidare skulle sväfa i luften, icke utgöra någon lag, utan blott — möjligtvis — ett fundament, på hvilket en lag

*Remiss af
motion.
(Forts.)*

Remiss af
motion.
(Forts)

sedan skulle byggas; d. v. s. Riksdagen skulle exempelvis hafva antagit definitivt en värnpligtslag, men den skulle blott hafva antagit några grunder, hvilkas legala betydelse jag icke är i stånd att yttra mig om, några grunder, i hvilka det antydes, att vissa viktiga bestämmelser i denna samma definitivt antagna värnpligtslag skulle under en öfvergångstid ändras, icke galla eller — för att begagna ett modernt uttryck — »suspenderas» till större eller mindre del! Jag frågar mig, om det är tänkbart, att motionärerne hafva kunnat mena någonting sådant med »grunder». Riksdagen skulle binda sig i afseende på en del af de stora kombinerade armé- och skattefrågorna, värnpligtslagen och afskrifningarna; men den skulle i afseende på en annan del icke hafva fattat något beslut, som hade lags kraft, nemligen beträffande härordningen och öfvergången till ny härordning. Huru skulle detta taga sig ut? Skulle man vänta, att Kongl. Maj:t uppfattade dessa grunder såsom sådana grunder, på hvilka Kongl. Maj:t framdeles — om två år eller tio år eller tjugu år eller kanske aldrig — skulle bygga och framlägga förslag till härordningslag och öfvergångslag? Det är ej gerna rimligt. Jag måste söka ett annat alternativ. Hafva motionärerne således menat, att efter det Riksdagen antagit dessa grunder, som icke äro annat än grunder, som måste utvecklas och bearbetas, formas och proklameras som lag, Kongl. Maj:t sedermera skulle göra det der ytterligare arbetet? I så fall får jag säga, att om *det* är meningen, skulle den nya *härordning*, till hvilken man nu presenterar oss grunder i motionen n:o 170, i själfva verket komma att betyda detsamma som ett väsentligt steg till erhållande af en ny svensk *statsordning*, och öfvergången till den nya härordningen i väsentlig mån komma att blifva detsamma som öfvergången till ett nytt statskick med en väsentlig utvidgning af konungamagten, en öfvergång icke blott till en ny härordning utan till — ett nytt envælde.

Detta är det dilemma, i hvilket jag stannar. För mig är det fullständigt ofattligt, hvad motionärerne menat. Jag har framställt olika alternativ — jag kan icke bestämma mig för något af dessa. Men jag har velat påpeka dessa omständigheter, för den händelse kammaren skulle känna sig frestad att för behandlingen af dessa motioner — när nemligen äfven n:o 170 kommer i det skick, att den kan remitteras — tillsätta ett särskildt utskott.

Hvad frågan om remissen af den först föredragna motionen n:o 170 angår, nödgas jag, herr talman, ehuru det här börjar bli nästan långtrådigt, anhålla, att kammaren behagade besluta, att denna motion icke kan remitteras, detta på samma grunder som vid de föregående tillfällena blifvit anförda. Om uti denna motion de föreslagna grunderna för öfvergång till ny härordning hade innehållit blott modifikationer utaf grunderna för den nya härordningen, skulle jag för min del icke hafva satt mig emot, att dessa två så nära sammanhörande saker, som omtalats uti en motion, hade blifvit godkända till remiss. Men hufvudeaken i grunderna för öfvergången till ny härordning är icke modifikationer af grunderna för härordningen, utan det är modifikationer, högst väsentliga, viktiga och betydande, af förslaget till värnpligtslag. Dermed torde den frågan vara besvarad,

om kammaren kan grundlagsenligt remittera motionen n:o 170. Jag för min del förklarar, att så icke kan ske, och anhåller, att kammaren måtte vägra remiss.

Remiss af
motion.
(Forts.)

Vidare anförde

Herr Svanberg: Med anledning af anmärkning, att i den af oss väckta motionen n:o 166 om antagande af grunder för ny härordning m. m. ämnen af olika beskaffenhet skulle hafva blifvit sammanförda, beslöto vi oss, oaktadt vi för vår del ansågo dessa ämnen innefatta ett mål, att företaga en uppdelning af samma motion i tre särskilda motioner: *en* om antagande af grunder för ny härordning och om grunder för öfvergång från den nuvarande till den nya härordningen; *en* om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter och *en* om ändring i lagen angående lindring i rustnings- och rote-ringsbesvären.

Vi vågade då verkligen hoppas att hafva undanröjt all anledning till det, jag kan gerna säga, remisskrängel, som drabbat våra motioner, afseende att i sammanhang med andra vid denna riksdag väckta förslag till vårt försvarsväsendes omorganisering äfven få det så kallade generalskommitténs förslag draget under Riksdagens pröfning.

Nu hör jag dock till min stora förvåning nya hinder uppstållas. Jag anser mig icke nu här kunna inlåta mig på någon vederläggning af den skarpsinniga utläggning i anledning af vår motion n:o 170, hvarmed den ärade talaren å stockholmsbanken hugnat kammaren. Men så mycket anser jag mig dock nu kunna säga i afseende å det han sist anförde, hvilket väl skulle innefatta det viktigaste hindret för remiss, och, såsom jag förstod honom, skulle bestå deruti, att vi icke ur generalskommitténs förslag till grunder för öfvergång från den gamla till den nya härordningen, hvilket förslag väl i sin helhet tillhör statsutskottets behandling, utplockat de stadganden, som kunna anses beröra värnpligtslagen och således böra behandlas af lagutskottet, att jag vågar bestrida, att en sådan anmärkning i något afseende kan vara befogad och förtjena afseende. Ty — utom det att vi från vår sida framställt begäran om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af försvarsfrågorna, hvilket vi ansett vara det riktigaste och lämpligaste sättet att komma till ett resultat i detta för innevarande års riksdag utan tvifvel viktigaste ärende, — tror jag icke, att det skulle medfört någon fördel, utan tvärt om bidragit till oreda vid sakens behandling, om vi gjort oss skyldige till att uti flera motioner stympa generalskommitténs öfvergångsförslag. Detta förslag är ju ändå, mine herrar, ett enda organiskt förslag och har såsom sådant blifvit framlagdt och torde såsom sådant fortfarande böra behandlas. Och skulle äfven deri finnas bestämmelser af lagnatur, som icke tillhöra statsutskottets behandling, utan, såsom talaren på stockholmsbanken antydde, lagutskottet, så anvisar ju just riksdagsordningen i 47 § förfarandet, huru man då skall gå till väga, nemligen samarbete mellan de begge utskotten.

Det förefaller mig nästan, som om man på något sätt fruktade våra motioner, efter som redan från första början så ansträngande försök göras att undertrycka desamma. Men äfven om, såsom förut, det skulle lyckas att få denna motion n:o 170 undertryckt, hvartill

Remiss af
motion.
(Forts.)

skulle det i sjelfva verket gagna, då både anmärkaren och kammaren vet, att, om så fordras, motionen ännu en gång kan delas i så många som behagas?

Jag tror, att det en gång kan vara tid att öfvergå från form till sak och ej längre fortsätta med att drifva sport i formskärerier. Herr talman, jag yrkar remiss af vår motion till statsutskottet.

Herr Hedin: Om de ärade motionärerne hade använt den tid och den uppmärksamhet, som de offrat på att uti sina senast afgifna motioner polemiserat mot Andra Kammaren, till en noggrann genomläsning af hvad de i sin första motion, n:o 170, skrifvit, skulle de väl sjelfva hafva kommit till insigt om, att de genom denna motion komma i kollision med grundlagen och då hafva funnit sig föranlåtna att skrifva om den.

Det är icke rätt vackert gjort af min ärade vän på göteborgsbänken att från begynnelsen »remisskrångel» och öfver höjdpunkten »undertrycka motioner» komma till slutresultatet »sport». Tror han verkligen, att han kan försvara dessa tillmälen, då han icke kan besvara de invändningar, som jag gjort med åberopande af grundlagens ord?

Herr Bratt: Det hade varit önskvärdt, då talaren på stockholmsbänken upprepade gånger åberopade grundlagen till stöd för sin mening, att han klart och oförtydbart angifvit det grundlagsstadgande, som han här afsåg. Jag skall be att få göra det i hans ställe. Grundlagsstadgandet är icke långt. Det lyder så: »Motion bör alltid skriftligen till protokollet aflemnas. Ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras.» »Ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras». Icke äro här flera än ett mål. Då det gäller en sådan sak som antagande af en ny härordning, en härordning som hvilat på helt andra grunder än den gamla, kan det då rättvisligen sägas, att öfvergången utgör ett alldeles särskildt mål, som dertill skulle vara af alldeles särskild beskaffenhet? Det är, mine herrar, mål af samma beskaffenhet. Och om det verkligen för resten vore mål af olika beskaffenhet, så, såsom min kamrat här bredvid nyss omförmälde, utvisar grundlagen i riksdagsordningens 47 § tydligen, huru i sådana fall skall förfaras. Det står der: »Derest ständigt utskott anser nödigt att, till öfverläggning om något ärende, med annat ständigt utskott sammanträda, skall sådant ske» på det och det sättet.

När kan det nu inträffa, att ett ständigt utskott kan finna nödigt att med ett annat utskott samarbeta? Jo, naturligtvis endast då, när detta ständiga utskott finner, att det förhandenvarande målet icke odeladt ligger inom dess verksamhetsssfär. Då angifver grundlagen, huru förfaras skall för ärendets utredning. Och grundlagen, långt ifrån, att påstå, det mål skola anses vara af olika beskaffenhet, därför att de höra till olika utskott, utvisar, att det kan förekomma sådana fall, då ett mål kan komma att i vissa delar af olika utskott behandlas.

Jag ber således, herr talman, att, med åberopande af grundlagen

och särskildt äfven af den paragraf i regeringsformen — så vidt jag minnes rätt, den 84 eller den 82 — som säger, att »grundlagarna skola efter desas ordalydelse i hvarje särskildt fall tillämpas», få yrka bifall till remissen.

Remiss af motion.
(Forts.)

Herr Ljungman: Jag har begärt ordet endast för att inlägga en gensaga mot den tolkning af 47 § riksdagsordningen, som lemnades af en talare på göteborgsbänken. Det är alldeles gifvet, att denna motion, n:o 170, innehåller bestämmelser af den »beskaffenhet», att de skola behandlas af lagutskottet enligt 53 § regeringsformen och 42 § 1 mom. riksdagsordningen, och att återstående delen af motionen är af den »beskaffenhet», att den skall hänvisas till statsutskottet. Det är således alldeles otvifvelaktigt, att den innehåller »mål af olika beskaffenhet»; ty ett mål, som är af den »beskaffenhet», att det skall behandlas af statsutskottet, är ju i konstitutionelt hänseende helt »olika» med det som är af den »beskaffenhet», att det skall handläggas af lagutskottet, med hänsyn till behandlingen af bestämmelserna rörande värnplikten, har ock sistanförda paragraf år 1882 erhållit tillägget: »börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.»

Hvad nu beträffar 47 § riksdagsordningen, afser den alldeles icke att bestämma, om remiss till utskott får ega rum. Den säger ej heller, att, därför att ett utskott har rätt att inbjuda ett annat utskott att deltaga i behandlingen af en fråga, detta utskott äfven skulle vara berättigadt att sjelft till behandling emottaga hvilken fråga som helst. Statsutskottet kan icke behandla andra ärenden än sådana, som äro af »beskaffenhet» att kunna i öfverensstämmelse med grundlagarnes uttryckliga föreskrifter remitteras till statsutskottet. Och när inbjudning till sammansatt utskott eger rum, sker det på grund deraf, att det ett mål af ensartad beskaffenhet innehållande ärendet är sådant, att det inbjudande utskottet anser det lämpligt att tillkalla biträde från annat eller andra utskott, emedan, säger jag, utskottet anser detta för ärendets utredning förmånligt, men alls icke på grund af en ärendets beskaffenhet att äfven innehålla mål, som det i sjelfva verket tillhör ett annat eller andra utskott att handlägga.

Det är därför, som jag för min del är nödgad att instämma i yrkandet, att motionen icke måtte remitteras, utan läggas till handlingarna.

Herr Svanberg: Härom dagen i kammaren, då begäran framställdes, att en då väckt motion, under n:o 160, måtte få delas i tre motioner, tillät jag mig att hemställa till kammaren, huru vida det vore kammarns värdigt att afslå denna begäran, helst precedensfall förefunnos, att sådan delning af Riksdagen förut medgifvits. Det gemäldes då af talaren på stockholmsbänken, att det aldrig kunde vara ovärdigt att hålla på grundlagens helgd eller något dylikt, då grundlagen tydligen i riksdagsordningens 55 § förbjöde, att i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanfördes. Huru vida det nu var uteslutande eller hufvudsakligast afseende å grundlagens helgd, som föranledde dertill, att remiss af vår motion blef vägrad, det lemnar

Remiss af
motion.
(Forts.)

jag derhån, men jag ber att till det då anförda precedensfallet få lägga ett alldeles färskt från innevarande riksdag, då nemligen Första Kammaren den 30 nästlidne januari enhälligt medgaf, att en af herr Wallin väckt motion om tull å stenkol och koks m. m. fick delas i fyra motioner, och detta ehuru motionen från början innehöll ämnen, som tydligen hörde till olika utskotts behandling. Jag vill tro, att Första Kammaren är lika mån om upprätthållande af grundlagens helgd som den Andra. Och i denna kammare remitterades, om jag ej missminner mig, i slutet af samma månad, till lagutskottet en af herr Johan Anderson i Tenhult väckt motion, som enligt min uppfattning innehöll flera ämnen af olika beskaffenhet. Den innehöll nemligen begäran om en skrifvelse, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda och till nästa Riksdag framlägga förslag till ändring i och tillägg till två särskilda förordningar, den ena landstingsförordningen och den andra skjutsstadgan.

Mine herrar! Det är för öfrigt icke alltid så lätt att i en motion undvika sammanblandning af olika ämnen, då de beröra hvarandra, såsom just förhållandet är med våra motioner, der den ena gjorts beroende af den andra och det i den ena framställes ett yrkande endast *under förutsättning* af bifall till ett i en annan motion framställt yrkande o. s. v.

Jag vågar ännu en gång vädja till kammaren, huru vida det kan vara värdigt att fortsätta med denna formstrid.

Herr Hedin: Jag tillät mig för en stund sedan hemställa till den ärade ledamot af kammaren, som nys satte sig, huru vida han vid närmare eftersinnande funne skäl att vidhålla de beskyllningar han framställt i de klandrande orden: »remisskrängel», »syfte att undertrycka motioner» och »sport». Han har derpå icke svarat ja och icke heller nej, ty han har valt indirekta talesätt, då han nemligen i fortsatta insinuationer förklarade, att han icke ville yttra sig, om huru vida det vore omsorgen om grundlagens helgd, som hade dikterat mitt yttrande. Jag vet således nu hvad han tänker. Han erinrade om hvad jag svarade, då han härom dagen talade om kammarens värdighet, men han kom icke rätt i håg hvad jag sade. Saken är den, att jag icke motsatt mig delningen af någon motion och motsätter mig icke heller delningen af denna motion. Jag förklarade och jag vidhåller hvad jag vid föregående tillfälle har sagt, att det icke är kammaren, som har att vidtaga någon delning af motioner. Vi hafva icke att inblanda oss i herrarnes redaktionsbestyr, det är deras familjeangelägenhet, det kunna de göra på *sina* kamrar, sedan de med kammarens tillåtelse återkallat sin motion, hvilket vore klokast af dem att göra, eller sedan kammaren vägrat remiss. Herrarne kunna väcka en motion, bragt i skapligt skick och rätt klufven, i morgon, och om herr talmannen är benägen att hålla plenum på måndagen, kan den redan då blifva remitterad. För öfrigt ber jag att få erinra den ärade talsren på göteborgsbänken om, att jag kanske haft någon del i, att de andra motionerna blifvit remitterade till vederbörligt utskott, och han vet mycknt väl att jag menat, att äfven denna

skulle blifva remitterad, och det blir den äfven, men den bör då vara skrifven som grundlagen föreskrifver.

Remiss af
motion.
(Forts.)

Herr Gustafsson: Då vid föregående tillfällen här nekades remiss på herr Bratts m. fl. motioner, har jag varit af samma åsigt som den ärade talaren på stockholmsbänken, men nu synes det mig, som om motionärerne uppfyllt allan rättfärdighet och stält sig herr Hedins m. fl. önskingar till efterrättelse, och då förefaller det mig, som om i herr Hedins nu framställda anmärkning låge något af hårklyfveri. Jag vill dock icke för min del hafva sagt detta såsom någon bestämd beskyllning, utan kan det bero på olika tolkning af grundlagen. Herrar Hedin och Ljungman tyckas hafva prerogativ på att läsa grundlagen, men jag tror att det finnes flere, som också hafva läst grundlagen och kunna tänka sig in deri. Jag gillar icke de åsichter, som motionärerne hylla i sin motion, och jag kommer helt säkert att rösta deremot, men jag vill icke undertrycka någon persons mening, och jag vill derfor vara med om remiss af denna motion.

Herr Ljungman: Jag vill fästa herr Gustafssons uppmärksamhet derpå, att, om han får sin vilja fram, blir en viss del af hvad motionärerna åsyftat alldeles undertryckt, nemligen öfvergångsbestämmelserna till värnpligtslagen, ty med dessa kan statsutskottet icke taga den ringaste befattning; men om motionärerne, sedan remiss nu vägrats eller de återtagit sin motion, dela densamma, så kan hela motionens innehåll komma att grundlagsenligt behandlas, nemligen den del, som innehåller de till värnpligtslagen hörande öfvergångsstadgandena af lagutskottet, och återstoden af statsutskottet. Jag vidhåller derfor mitt förra yrkande, men önskvärdt vore, om flere af kammarens ledamöter, som läst grundlagen, också ville yttra sig; jag har inga anspråk på att vara ofelbar såsom lagtolkare, det må herr Gustafsson vara öfvertygad om.

Herr Bratt: Det förefaller mig märkvärdigt, att herr Hedin icke vill närmare inlåta sig på att tydligt angifva i hvad mån grundlagen genom denna motions uppställning skulle blifva kränkt. Jag bad honom att angifva detta med oförtydbara ordalag, men jag har icke hört något svar. Han har inskränkt sig till att förklara, att grundlagen *blifvit* kränkt, men icke *på hvilket sätt*. Jag ber att få uttala min förvåning, att dessa herrar, som talat om grundlagskränkning, icke heller på något sätt velat förklara den anvisning, grundlagen gifver åt ett utskott att taga initiativ till samarbete med ett annat, ty jag har icke hört någon vederläggning af min tolkning af riksdagsordningens § 47. Äfven i det fallet vore jag tacksam för en förklaring med en oförtydbar hänvisning till grundlagens klara ord. Derförinnan kan jag icke erkänna mig besegrad.

Herr Hedin: Jag skall försöka tala litet högre, ty jag måste förmoda, att herr Bratt icke *hört* hvad jag yttrat i mina båda förra anföranden eller vid ett föregående plenum, då en alldeles enahanda sak var före. Till en början ber jag få erinra, att jag alldeles icke

Remiss af
motion.
(Forts.)

sagt, att motionärerne *kränkt* grundlagen. Nej bevars, deras åtgärd är alldeles för betydelslös för att föranleda ett sådant omdöme, de hafva skrivit en motion, som kommit att stå i strid med grundlagen, det är hela saken, men någon kränkning af grundlagen innehåller den icke, och endast i det temligen osannolika fallet, att kammaren beslöte att nu föredragna motionen n:o 170 blifve remitterad, kunde man tala om en grundlagskränkning. Jag har åberopat den paragraf i riksdagsordningen, som herr Bratt sjelf för någon stund sedan uppläste. Jag har åberopat den vid föregående tillfällen och har visat, att i strid med denna paragraf i riksdagsordningen motionären eller motionärerne hafva i sin motion n:r 170 sammanblandat mål af olika beskaffenhet, eftersom grunderna för öfvergång till ny härordning innefatta modifikationer af förslaget om ny *värnpliktslag*, och äfven om dessa modifikationer icke utgöra hela, så utgöra de dock den väsentligaste delen af förslagets innehåll, och denna del angår ett helt annat ämne än det, som för öfrigt ingår i motionen, hvilket är af samma statsfinansiella och ekonomiska beskaffenhet som öfriga grunder för härordningen. Om jag icke nu lyckats göra mig förstådd af herr Bratt, skall jag dock förklara, att jag icke vidare kommer att taga till ordet i denna sak.

Herr Svanberg: Mot hvad den siste talaren sagt vågar jag fortfarande bestrida, att hans tolkning af anförda moment af § 55 är riktig. Jag tror åtminstone och jag vet, att många med mig anse, att detta moment icke bör fattas på samma sätt, som han gjort det. Der står: »ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras». Ett mål kan innefatta flera ämnen, men vi hafva sökt visa, att här icke är fråga om flera mål utan att det här gäller *ett enda* sammanhängande mål, en *enda* stor fråga: försvarsfrågan.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Derunder hade yrkats, *dels* att den ifrågavarande motionen måtte remitteras till statsutskottet, och *dels*, att kammaren måtte vägra remiss af motionen och besluta lägga densamma till handlingarna. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden, med förbehåll, beträffande det förra, att för den händelse, med anledning af derom väckt förslag, ett särskildt utskott tillsattes för motionens behandling, densamma då skulle dit öfverlemnas; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att herr Bratts m. fl. förevarande motion, n:o 170, skall remitteras till statsutskottet, under förbehåll dock, att, för den händelse ett särskildt utskott tilläts för behandlig af berörda motion, densamma må till detta särskilda utskott öfverlemnas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren vägrat remiss af motionen och beslutat dess läggande till handlingarna.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade 99 ja mot 83 nej; och hade kammaren alltså beslutat i erlighet med jappropositionens innehåll.

Herr *J. Bratts* m. fl. motioner, n:is 171 och 172, remitterades härefter likaledes till statsutskottet, med enahanda förbehåll, som förut är nämndt.

§ 2.

Till kammarens afgörande förelåg vidare Herr *J. Bratts* i senaste sammanträdet framställda och då bordlagda förslag om tillsättande af ett särskildt utskott för behandlingen af de i nästförestående paragraf omförmälda m. fl. motioner.

Ang. tillsättande af ett särskildt utskott.

I fråga härom anförde

Herr Höjer: Jag skall, med anledning af det nu föredragna förslaget, be att få inlägga min gensaga emot tillsättandet af ett särskildt utskott för dessa motioners behandling, och detta på följande grunder.

Det förefaller mig besynnerligt, om, sedan kammaren förut beslutat att remittera den kongl. försvarspropositionen och de i samma ämne väckta motioner till vederbörande ständiga utskott, kammaren likväl nu skulle fatta det beslutet att tillsätta ett särskildt utskott, för till detta hänskjuta de af herr Bratt m. fl. framlagda motionerna. Jag förstår och vet väl, att motionärernes mening är att till detta särskilda utskott få öfverflytta de propositioner och motioner i föreliggande fråga, som vi förut remitterat till de ständiga utskotten; men jag får bekänna, att jag för min personliga del icke är tillräckligt öfvertygad om grundlagsenligheten af ett dylikt öfverflyttande till ett särskildt utskott, nu flere dagar efter de föregående remisserna af den kongl. propositionen och de enskilda motionerna och sedan ett med anledning af dem väckt förslag om försvarsutskott förfallit. Ätminstone torde grundlagsenligheten af ett sådan förfarande kunna ifrågasättas.

Äfven förutsatt att det lagligen kunde ske, förefaller det mig i hvarje fall svårt med hänsyn till konsekvenserna. Man skulle kunna tänka sig, att utskottet redan tagit under behandling den kongl. propositionen och de förut väckta motionerna. Då skulle de ständiga utskotten afbryta sin handläggning af frågorna, släppa den ifrån sig och öfverflytta alltsammans till det särskilda utskottet!

Ett annat skäl, hvarför jag för min del motsätter mig detta särskilda utskott, är det, som vid ett föregående liknande tillfälle anförts af herr Ljungman. I hans resonnement ber jag att få till alla delar instämma.

Slutligen får jag uttala såsom min bestämda åsigt, att under

Ang. tillsät-
tande af ett
särskildt
utskott.
(Forts.)

nuvarande politiska och ekonomiska förhållanden, de ifrågavarande motionerna af de ständiga utskotten kunna utredas med alldeles tillräcklig grundlighet, för att en hvar af kammarens ledamöter skall kunna klargöra sin ståndpunkt i dessa frågor.

Jag yrkar sålunda afslag på motionärens yrkande.

Herr Persson i Mörarp: Herr talman, mine herrar! Jag har icke förut uttalat min mening rörande de frågor, som nu äro föremål för tvist emellan åtskilliga af kammarens ledamöter. Jag ber emellertid få nämna, att när förslag förra gången förelåg om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af dessa motioner, jag för min personliga del var för ett sådant särskildt utskotts tillsättande. Men sedan kammaren en gång förut beslutat afslå ett sådant förslag, ehuru säkerligen ingen af oss då var omedveten derom, att flera motioner i denna fråga än de, som då förelågo, skulle komma att blifva föremål för kammarens behandling, så anser jag, att kammaren, i konsekvens med det förut fattade beslutet, bör afslå framställningen äfven nu.

Jag ber få tillägga, att jag för min del tillhör dem, som vilja, att kammarens värdighet icke skall på något sätt komma i någon mindre fördelaktig dager derigenom, att man fattar olika beslut i samma sak den ena dagen och den andra.

Dessa skäl äro för mig absolut bestämmande för att nu rösta emot förslaget om tillsättande af ett särskildt utskott, och jag yrkar sålunda afslag derå.

Herr Bratt: Jag anhåller att med några ord få förklara anledningen till att detta förslag framkommit.

Beslutet om att göra det så kallade generalsförslaget till föremål för en särskild motion fattades, sedan inom Första Kammaren motion hade blifvit väckt, som gick ut på försvarets stärkande genom utsträckt värnpligt, med ett utvidgad och förbättrad *indelningsverk* såsom staminstitution, samt sedan det blifvit känt, att inom denna kammare skulle komma att väckas en motion, som åsyftade försvarsorganisationens förändring på basis af *värfvad* stam med värnpligt. Åtskilliga vänner — deribland jag — af ett försvarssystem på grundvalen af *ren* värnpligt, ansågo då, att det vore lämpligt, om, samtidigt med det att de tyå andra här omförmälda organisationsformerna, behandlades, äfven den rena värnpligten komme under Riksdagens pröfning. Härigenom kunde en allsidig, jemförande granskning blifva genomförd af dessa tre hufvudförslag, hvilka under sistförflutna 25 år *successivt* blifvit framlagda. *Derför* väcktes dessa motioner.

Motionärerne förestälde sig ock, att denna på en gång genomförda allsidiga utredning af de omfattande frågor, som ingingo i alla dessa tre olika organisationsförslag, icke skulle kunna ega rum, med mindre än att ett särskildt utskott tillsattes, *dels* därför att man svårigen kan tänka sig, att de ordinarie utskotten skulle kunna medhinnna behandlingen af dessa frågor jemte alla de öfriga, som ligga inom deras respektive verksamhetsområden, *dels* också därför, att de

ständiga utskotten icke varit från början sammansatta med afseende på granskning af härordningsförslag. Detta var anledningen till att man föreslog tillsättandet af ett särskildt utskott.

Jag gör mig för min del inga illusioner om förslagets slutliga öde. Jag tror mig ingalunda kunna hoppas, att vid denna riksdag generalskommitténs härordningsförslag skulle kunna gå igenom. Men jag hade hoppats, att genom en allsidig behandling af alla tre förslagen försvarsfrågan skulle kunna föras framåt till gagn för landet och till påskyndande af frågans slutliga lösning enligt den ena eller andra af dessa organisationsgrunder, vid en af hvilka vi väl dock slutligen måste komma att stanna, om öfverhufvud man skall kunna tänka, att försvarsfrågan i vårt land någonsin skall en lösning.

Jag yrkar bifall till den af mig gjorda framställningen.

Herr Jonsson i Hof: Ingen kan naturligen förundra sig deröfver, att dessa motionärer ansett lämpligt att efter de vexlande öden deras motioner genomgått väcka förslag om tillsättande af ett särskildt utskott, ty till följd deraf hafva de ansett, att oerhörda utredningar här vore af nöden, och att ett särskildt utskott skulle dermed lyckas bättre än de ständiga utskott, som nu hafva frågan om hand. Jag har emellertid en annan uppfattning om saken och tror icke, att den utredning, de möjligen äsyfta, blefve bättre genom tillsättande af ett särskildt utskott, än derest de ständiga utskotten finge hafva frågan kvar. Förslaget om afskrifning af grundskatterna och lindring i rustnings- och rötteringsbesvären är ungefär enahanda, om icke alldeles precis detsamma, i den kongl. propositionen som i motionen. Hvilken utredning kan således i det fallet ega rum? Jag kan icke fatta det.

Återigen deras motion om värnpligtslagen är mycket mera vidtomfattande än kongl. propositionen om ändring i värnpligtslagen. Men kan någon af herrarne tro, att det finnes någon rimlig utsigt dertill, att det vidsträckt förslag, deras motion innehåller, skall kunna genomföras, vare sig i år eller under de närmaste åren? Jag tror, att det är absolut omöjligt, att något sådant kan komma i fråga. Hvad beträffar grunderna för ny härordning, så hänga ju dessa helt och hållet tillsammans med deras förslag om ny värnpligtslag, och, förutsatt att dessa grunder skulle komma att blifva antagna, hvilken utredning erfordras då? Jag kan alldeles icke på något sätt finna, att ett särskildt utskott skall kunna föra frågan framåt, men väl hyser jag en berättigad fruktan, att det skall kunna trassla till frågan.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten derpå, att första utgifts-afdelningen inom statsutskottet redan har behandlat första, andra och tredje hufvudtitlarna och, hvad jag vet, äfven den nionde, så att denna afdelning redan i nästa vecka kan vara färdig att företaga fjerde och femte hufvudtitlarna till behandling. Är det då något rimligt skäl att sönderrycka sammansättningen af detta utskott genom att förflytta frågorna till ett särskildt utskott och ge sig in på ett sådant experiment, som tillsättandet af ett särskildt utskott ovilkor-

Ang. tillsättande af ett särskildt utskott
(Forts)

Ang. tillsät-
tande af ett
särskildt
utskott.
(Forts.)

ligen skulle blifva. Jag tror ur sjelfva frågans egen synpunkt att man måste anse det önskvärdt, att man kommer till klarhet om hvad Riksdagen verkligen vill; och just därför tror jag det är bäst att låta frågorna vara, der de äro. På dessa grunder yrkar jag afslag å det af herr Bratt framställda förslaget.

Häruti instämde herr *Eriksson* i Mörviken.

Herr *Ola Bosson Olsson*: Redan då de ständiga utskotten tillsattes, visste man mycket väl, att den kongl. propositionen om ny värnpligtslag m. m. skulle framkomma, och till följd deraf tillsattes enligt min uppfattning alla de ständiga utskotten med beräkning att dessa utskott, stats-, lag- och bevillningsutskotten skulle komma att behandla den kongl. propositionen jemte andra motioner, som kunde framkomma. Jag undrar huru det skulle gå, om nu ett särskildt utskott tillsattes och ur dessa ständiga utskott skulle utbrytas personer för att gå in i det särskilda utskottet. Jag tror, att det icke vore såsdeles lämpligt.

Här har af en föregående talare framhållits, att de ordinarie utskotten icke skulle kunna hinna med dessa frågor, om den kongl. propositionen jemte dessa nu väckta motioner skulle behandlas af de ständiga utskotten. I den delen är jag af alldeles motsatt åsigt med denne talare och tror, att behandlingen af dessa frågor medhinner mycket förr på det sättet. Ty såsom den siste talaren nämnde, har den afdelning af statsutskottet, som har att behandla fjerdje och femte hufvudtitlarna, redan hunnit så långt, att den är färdig att snart börja med dessa hufvudtitlar. Skulle nu ett särskildt utskott tillsättas, kunde icke statsutskottet behandla de frågor, som hafva ssmmanhang med de kongl. propositionen och de nu väckta motionerna i detta hänseende, förr än detta särskilda utskott behandlat frågan och kamrarna icke allenast en gång, utan möjligen flere, till följd af återremisser och olika beslut behandlat utskottets förslag. Det skulle naturligen taga mycken tid, och under hela denna tid skulle denna afdelning icke hafva något att göra.

Jag vill erinra om, att vid 1883 års riksdag, då ett särskildt utskott tillsattes för att behandla en ungefär liknande fråga, inkom den kongl. propositionen redan den 31 januari och remitterades den 3 februari till det särskilda utskottet. Men huru lång tid tog icke behandlingen af detta ärende? Jo, så lång, att riksdagen icke hann att avslutas förr än den 14 juni, således en hel månad efter den i grundlagen bestämda tiden. Anledningen dertill var just den, att det särskilda utskottet uppehöll statsutskottet så, att det icke kunde företaga till behandling frågor, som rörde fjerdje och femte hufvudtitlarna.

Jag är således af motsatt åsigt med den talare, som yttrade att det särskilda utskottet skulle påskynda ärendenas gång. Tvärt om tror jag, att det skulle förlänga riksdagen i betydlig mån, hvilket, såsom jag tagit mig friheten visa, skedde med 1883 års riksdag.

Jag yrkar således, för min del, att icke något särskildt utskott måtte tillsättas.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr tal-
mannen till proposition upptagit de olika yrkandena, afslög kam-
maren det ifrågavarande förslaget.

§ 4.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl.
Maj:ts proposition till Riksdagen angående afsöndring af jord från
härads höfdingebostället 1 mantal Vassmolösa n:o 5, i Kalmar län.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden n:is 11, 12, 13 och 14; samt

lagutskottets utlåtanden n:is 4, 5, 6 och 7.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *A. Göransson* under 10 dagar fr. o. m. den 13 dennes.
och » *A. Larsson* i Flicksäter under 10 dagar fr. o. m. den 20 dennes.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtande, n:o 8, i
anledning af väckt motion om ändring i gällande lagbestämmelser
rörande stämning.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle å föredragningslistan
för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som
blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.
